



RIKSIDROTTSFÖRBUNDET

Idrotts- rapporten 2020





IDROTTSRAPPORTEN

Det krävs mod för att nå ända fram

För att skapa förändring krävs nya idéer. Det behövs även ledare som har engagemang och mod att göra verklighet av dem. Samtidigt som dessa ambassadörer driver på förändringen krävs det människor som vågar vara kritiska när utvecklingen inte går åt rätt håll. Eller när den går för långsamt.

Idrottsrapporten 2020 lyfter aktuell forskning och inspirerande människor. Här finns exempel på idrottsföreningar och förbund som har påbörjat sin egen resa, men också viktiga och ibland kritiska perspektiv. Tillsammans bidrar de alla till att idrottsrörelsen ska nå målen för Strategi 2025.

Innehåll

04 Vi tar nya steg hela tiden

Idrottsrörelsens resa fortsätter.

08 "Vi fortsätter att röra på oss"

RF:s generalsekreterare Stefan Bergh ger sin syn på förändringsarbetet hittills.

10 Medlemmarna vill kunna välja själva

Jobbet med att förnya träning och tävling för att passa fler fortsätter.

16 Idrotten måste engagera

Så förändrar vi föreningen för att vara relevanta i framtiden.

22 Idrottsrörelsen synar normerna

Kunskapen om inkludering har höjts. Nu måste vi ta nästa steg.

28 Läge att gå från bra till bäst

Jämställdheten ser allt bättre ut inom idrottsrörelsen.

34 Det behövs mod att leda utvecklingen

De ideella ledarna är en förutsättning för att förändringen ska lyckas.

40 Indikatorer

Siffror på vad som har hänt hittills.

STRATEGI 2025

Vi tar nya steg hela tiden

För fem år sedan beslutade idrottsrörelsen gemensamt om nya mål och 2017 tillkom de utvecklingsresor som ska hjälpa oss nå dem. Även om utmaningarna är många har engagemanget och förändringsviljan varit stor. Idrottsrörelsen har kommit en bit på resan mot 2025. Vi ser att förändringen sker på allt fler områden. Vi rör på oss, men ännu återstår ett stort och viktigt arbete.

Idrottsrörelsen, drygt tre miljoner människor som engagerar sig inom föreningsidrotten, är inne på en resa mot 2025. En resa med målet att alla som vill ska kunna idrotta hela livet i föreningar med fokus på glädje och utveckling. Det här är den andra publikationen av en återkommande idrottsrapport där vi följer resan med inspirerande nedslag och statistiska underlag.

Fem år efter att målen fastställdes av en enig idrottsrörelse, vilket ledde till fem nya utvecklingsresor 2017, pågår nu ett intensivt arbete i samtliga specialidrottsförbund (SF) och stödorganisationer. För att inte tala om alla föreningar. Nya perspektiv sprider sakta ut sig över idrottsrörelsen.

På ett nationellt plan tar det tid innan effekterna av arbetet blir tydliga. Det är glädjande att ett antal indikatorområden ändå visar en positiv förändring. Ledartillfällen för barn och ungdomar ökar liksom den internationella representationen hos våra specialidrottsförbund. På jämställdhetsområdet ser vi också positiva

tendenser när det gäller könsfördelningen i styrelser. En nyckelfråga inför nästa år.

Idrottsrörelsen står inför stora utmaningar, men också möjligheter. Stillasittande och fysisk inaktivitet är en av de största orsakerna till ökande folkhälsosjukdomar och behovet av motion och rörelse har aldrig varit större. Enligt en rapport från Nordiska ministerrådet är svenska barn de mest stillasittande i Norden.

En del i att se om vi nått målen för 2025 är ledarnas tankar om idrott och deras utformning av träning och tävling. Men vi behöver också se på andra effekter. Därför har RF definierat ett antal indikatorer utifrån målen 2025 som presenteras i denna rapport. Att mäta förändring genom effekter är svårt och kräver ett långsiktigt perspektiv. Precis som väntat visar indikatorerna efter fyra års arbete inte någon stor förändring. Vår ambition är att mäta dessa effekter med två års intervall som redovisas i idrottsrapporten fram till 2025.

FEM

utvecklingsresor

1. En ny syn på träning och tävling
2. Den moderna föreningen engagerar
3. Inkluderande idrott för alla
4. Jämställdhet för en framgångsrik idrott
5. Ett starkt ledarskap



Det har gått fem år sedan idrottsrörelsen
gemensamt beslutade om nya mål.



RF:S GENERALSEKRETERARE

”Vi fortsätter att röra på oss”

Två år har gått sedan senaste Idrottsrapporten 2018. Vad kan vi säga om förändringsarbetet idag?

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse och det är inte lätt att göra en så här stor förflyttning eftersom det påverkar så många. Det går heller inte att se en stor skillnad på så pass kort tid, men det är glädjande att idrottsrörelsen hela tiden fortsätter att ta nya steg för att nå målen i Strategi 2025. Det gäller alla, från förtroendevalda och medarbetare på special-idrottsförbund till ideella ledare i föreningarna.

Det vi kan se är att kunskapen om till exempel normperspektivet är mycket större, och ett tecken på det är att föreningar och SF hör av sig till RF och SISU Idrottsutbildarna med mer komplexa frågor och vill fördjupa sig ännu mer. Vi kan konstatera att vi har hunnit ännu en bit på resan, men det är långt kvar till mål.

Fler utanför idrottsrörelsen känner till att idrottsrörelsen är inne i ett stort förändringsarbete. En del förändringar i hur vi tränar och tävlar är nu etablerade, och accepterade. Det gäller också regelverk som har ändrats för att inte vara exkluderande.

Vilka är de positiva trenderna sedan 2018?

– Den positiva utvecklingen för jämställdheten i styrelser på SF-nivå

fortsätter. Det är förstås viktigt inför nästa år, då vi har ett krav på oss att ha en fördelning som är 60/40. Ledartillfällen för barn och ungdomar ökar, vilket också är roligt. Våra ideella ledare är kanske viktigare än någonsin för att lyckas med den här resan. Det är de som kan engagera medlemmarna så att de vill vara kvar längre.



Stefan Bergh, generalsekreterare på RF.

Vad kan bli bättre?

– Vi inom idrottsrörelsen kan förbättra oss på alla de områden som vi jobbar med inom ramen för Strategi 2025. Vi har en lång väg kvar innan vi kan vara nöjda. Behovet av fler anläggningar är fortfarande oerhört

stort och vi vill ha fler med utländsk bakgrund som sitter med i våra styrelser. Sedan är förstås en grundpelare att idrotten upplevs som trygg. Kränkningar eller trakasserier får inte förekomma och införandet av idrottsombudsman och visseblåsarfunktion är viktiga delar i det arbetet.

Hur kommer förändringsarbetet att påverkas av corona?

– I en kris som får hela världen att stanna upp är det lätt att utvecklingsprocesser förstås också gör det. Att en så genomgripande världshändelse som coronasituationen kommer att påverka vårt förändringsarbete är helt klart, men det är först lite längre fram som vi kommer att kunna se effekterna på Strategi 2025.

Samtidigt har idrottsrörelsen varit en ljuspunkt i krisen. Vi rör fortfarande på oss och idrottandet har varit viktigare än någonsin i människors nya vardag. I föreningar och SF har det kanske funnits möjlighet till reflektion och att ta tag i frågor som legat vilande. Idrottsrörelsen har tvingats ställa om till en mer digital verklighet och gjort det på ett bra sätt. På så sätt har krisen kanske gjort att en del förändringar skett snabbare än väntat.



EN NY SYN PÅ TRÄNING OCH TÄVLING

Medlemmarna vill kunna välja själva

Det är fortfarande långt kvar tills idrottsrörelsen har lyckats kravla sig ur "triangeln". Dagens ungdomar vill välja själva och ställer krav på flexibilitet. Sakta men säkert är idrottsrörelsen på väg att möta det, och då finns möjligheten att behålla ungdomar i förening längre.



Namnet på utvecklingsresan vittnar om en stor utmaning när Strategi 2025 sjösattes. Idrottsrörelsen behövde se på idrott på ett nytt sätt – från ett annat perspektiv – och förändra en del av idrottsrörelsens kultur. Arbetet kom igång fort och förflyttningen har varit tydlig.

De flesta specialidrottsförbund har synat sin verksamhet, gjort gedigna analyser och i många fall genomfört stora förändringar inom sin tränings- och tävlingsverksamhet. Med tålmod och tydlighet har mycket av den inledande kritiken och förvirringen försvunnit.

Många SF har med forskning i ryggen utmanat status quo och jobbat för att förändra synen på sin idrott. Mer kunskap har lett till en trygghet att kunna motivera beslut för att utveckla den egna idrotten. Det är en resa som tar tid. Och det finns fortfarande många utmaningar.

Idrottsrörelsen är i hög grad fortfarande kvar i den så kallade "triangeln". Exempelvis med ett seglivat system där stigande ålder förknippas med ökad ambitionsnivå och träningsmängd. I skarp kontrast till en ungdomsgeneration som allt mer vill välja själva och ha flexibilitet.

Traditionella tävlingsstrukturer påverkar fortfarande mycket av idrottandet, till exempel

att träningsnärvaro i en barngrupp ofta avgör vem som ska få spela match. Bör inte tävling i stället ses som ytterligare en möjlighet till utveckling? Inom barn- och ungdomsidrotten måste barnets motivation och drivkraft få styra. Engagemanget måste få gå upp och ned över tid.

Barnkonventionen blev lag i Sverige från och med 2020. En utveckling som idrottsrörelsen välkomnar och som är helt i linje med idrottens värdegrund. Det är ett starkt verktyg i idrottens förändringsresa och rimmar väl med vad forsk-

ningen lärt oss om barnidrott.

Det har också blivit tydligt att arbetet med tränings- och tävlingsformer måste gå hand i hand med övriga utvecklingsresor. Därför är det stora intresset från och för nya mål-

grupper upplyftande. De som varit i skymundan eller inte känt sig hemma alls. Hur tränar och tävlar vi utan att exkludera?

Många specialidrottsförbund vill vara med i satsningen på äldres idrottande. Hur kan idrottsrörelsen bäst stimulera och utveckla deras idrottande? Även om hälsan snabbt hamnar i fokus är äldre idrottare på många sätt ute efter samma sak som våra andra målgrupper. De vill uppleva utveckling, glädje och gemenskap.

”De vill uppleva utveckling, glädje och gemenskap”

Friidrotten förändrar tävlingar för barn

Som i många andra delar av idrottsrörelsen sjunker medlemsantalet inom friidrotten från elvaårsåldern. Nu jobbar Svenska Friidrottsförbundet hårt för att anpassa tävlingsformerna för barn så att fler ska friidrotta längre.

– Vi tror att fler barn kommer att fortsätta att friidrotta när vi lägger mer vikt på idrottsglädje och mindre vikt på resultatlistor och rangordning, säger Frida Hogstrand, barn- och ungdomsansvarig på Svenska Friidrottsförbundet.

Lägre häckar, större område för avstamp i längdhopp och kortare loppsträckor än för de vuxna idolerna. Ändå var det något som gnagde kring barnens friidrottstävlingar. Inte minst då många som gjorde sina första hopp, kast eller lopp valde att inte ställa upp på nästa tävling.

– Vår idrott var inte anpassad för barnet utan snarare för små vuxna. Barn kunde komma till en tävling tidigt på morgonen och lämna sent på eftermiddagen men då bara varit aktiva ett fåtal minuter och i stället mest suttit och väntat på nästa gren, säger Frida Hogstrand, barn- och ungdomsansvarig på Svenska Friidrottsförbundet, och fortsätter:

– Det traditionella sättet för barn att tävla på tillåter resultatbaserad utslagning, precis som vid senior-tävlingar. Presterar du inte i början av tävlingen får du inte fortsätta. Vi frågade oss om det verkligen ska se ut så här när det handlar om barn?

I början av 2018 startade förändringen. Svenska Friidrottsförbundet skickade ut enkäter till föreningarna och bjöd in till workshops för att få deras syn på problemet. Studiebesök

i andra länder och hos andra idrottsförbund inspirerade.

Under 2019 beslutades om ett nytt regelverk för hur barn som är elva år eller yngre ska tävla. Nya rekommenderade tävlingsformer togs fram, bland annat Kids' Athletics som handlar om att barnet ska lära sig grenarna på ett lekfullt sätt.

– Det landade i tre punkter som skulle förändra synen på tävling. Ett, barn som är nyfikna på vår idrott ska ha rätt att testa på att tävla utan att vara medlem i en förening. Två, barn ska inte sitta på läktaren och vänta utan det ska vara full rulle. En tävling för barn ska pågå i max tre timmar. Tre, mindre fokus på resultaten. På tävlingsdagen kan det sättas upp protokoll med resultat för den som vill se men de sammanställs inte någonstans och ska endast leva för dagen. Resultat är inte det viktiga när barn tävlar, tävlingen är en del av träningen och barns lärande, säger Frida Hogstrand.

Det nya regelverket har fört med sig flera utmaningar. Från ledare och föräldrar har responsen varit blandad.

– Det är en utmaning att vidga begreppet tävling. Många är fast beslutna om att en tävling bara kan gå till

på ett sätt; springa ett lopp, ta tid och publicera resultatet på en webbsida. Många har svårt att förstå att tävlingar för barn och vuxna kan se olika ut och att olika tävlingar för barn kan skilja sig åt. Samtidigt är det många föreningsledare och föräldrar som varit väldigt positiva till det nya regelverket och enkelheten i att arrangera en tävling och ha fokus på lekfullhet och lärande, säger Frida Hogstrand.

Varför gör ni de här förändringarna?

– Vi har flera förhoppningar. Främst handlar det om att barn ska ha möjligheten att få tävla på sina villkor. En annan förhoppning vi har är att det ska bli fler föreningar som arrangerar tävlingar. Där det arrangeras träning ska det också kunna arrangeras tävling. Kanske vill fler barn tävla om de får göra det i trygga hemmamiljöer, säger Frida Hogstrand och fortsätter:

– Vi tror att fler barn kommer att känna sig bekväma med tävling och i vår idrott. Att fler kommer att fortsätta att friidrotta när vi lägger mer vikt på idrottsglädje och mindre vikt på resultatlistor och rangordning.



När det gäller tävlingar för barn utgår vi ifrån:

- att det är naturligt att tävla
- att de barn som både tränar och tävlar får starkare band till friidrotten än de barn som bara tränar
- att tävlingar för barn bör erbjuda korta restider, korta tävlingspass

och korta väntetider under tävlingsdagen

- att det är bra om alla klubbar som erbjuder träning för barn också arrangerar tävlingar för barn
- att friidrotten bör erbjuda en mångfald av tävlingsformer för barn: En blandning av lagtävlingar och individuella tävlingar som går att genomföra både på fullt utrustade arenor och enklare anläggningar samt i miljöer

utanför friidrottsarenorna (terräng- och hinderbanelöppning)

- att resultatbaserad utslagning (d.v.s. att de barn som gör de bästa resultaten i början av tävlingen får tävla mer än andra barn i samma tävling) inte hör hemma i barn-idrotten

Definition: Med tävling för barn menas tävling som är avsedd för tävlande som är 11 år eller yngre.

Bra på pappret räcker inte

Cecilia Åhl ansvarar för frivilligverksamheten på Unicef, en organisation som verkar för barns rättigheter världen över. Frågor om våld, socialt utanförskap och barns rättigheter styr verksamheten i Sverige. På senare tid har det dock varit mycket idrott.

– **VI LADE MÄRKE** till att idrotten var en aktör som kom med många frågor, både från föreningar och förbund, och ju närmare vi kom till att barnkonventionen skulle bli lag i Sverige desto mer blev det, berättar Cecilia.

I samma veva gjorde Unicef en kartläggning kring hur idrottsrörelsen tacklar frågan om barns rättigheter. Det slutade med att organisationen tog fram en ambitiös handbok för idrottsledare för att komplettera idrottens egna stödmaterial.

Cecilia Åhl menar att idrottsrörelsen är väl rustad när det gäller styrdokument och gedigna utbildningsplaner, men problemet är att verkligheten ofta ser annorlunda ut.

– De flesta idrotter har bra planer för barn- och ungdomsverksamhet men det följs inte alltid i föreningarna. Det är viktigt att få med alla på tåget. Jag får ofta höra att det inte är tydligt vad som gäller kring barnkonventionen och många kör på som vanligt. Vi vet till exempel att du inte ska skrika på domaren och att alla ska få vara med, men så står du där på sidlinjen och ser ändå hur barn bänkas och föräldrar står och gapar.

Samtidigt som hon uppfattar att det hänt mycket på kort tid tycker Cecilia Åhl att en del fortfarande ser utvecklings- och värdegrundsarbete som konkurrenser till typiska idrottsaktiviteter.

– Det är lätt att samtal om barnkonventionen blir lite rosaskimrande fluff. Jag upplever att idrottsrörelsen är dålig på att se motivationen till att jobba med såna här frågor. Fler måste förstå varför förändringarna ska genomföras. Och vad vinsterna är.

Hon lyfter också inflytande och delaktighet som viktiga frågor. Hur fångar idrotten upp de unga därute som vill vara ledare men inte får möjligheten? Cecilia Åhl tror att diskussionen om barns klagorätt, att barn själva kan anmäla att deras rättigheter kränks, kommer påverka idrottsrörelsen på många sätt. Hon eftersöker också bättre uppföljning.

– Vad händer när en förening inte följer barnkonventionen eller förbundets styrdokument? Att tydligt driva några ärenden, granska och följa upp tror jag skulle vara till stor hjälp för många föreningar och förbund. Gränsen för vad som gäller uppfattas vara ganska luddig idag och ett ärende kan skickas mellan flera olika nivåer utan tydlig uppföljning eller åtgärder. Det finns mer att göra och lärdom kan dras av de specialidrottsförbund som uppmärksammas kring ärenden där barn far illa. Vi borde i större utsträckning stötta varandra och arbetet för en så trygg och bra verksamhet som möjligt för barn.

Unicef har tagit fram en handbok för idrottsledare om barns rättigheter.

unicef 



DEN MODERNA FÖRENINGEN ENGAGERAR

Idrotten måste engagera

Det började med konkreta åtgärder. Digitala verktyg och årsmöten. Men startsträckan har varit lång i den utvecklingsresa som är avgörande för idrottsrörelsens relevans. Ungdomar är mer värderingsstyrda än någonsin. Nu måste vi se till att engagera dem.

en rörelse bestående av ideella föreningar är det helt avgörande att dessa står starka. Samtidigt har *Den moderna föreningen engagerar* kanske varit den utvecklingsresa med längst startsträcka. Problemen är inte nya. Utmaningen har varit att beskriva framtiden och, framförallt, resan dit.

I motsats till övriga resor började arbetet i det konkreta. Digitalisering, årsmöten och olika verktyg var i fokus. Viktiga utvecklingsområden, men utan fungerande föreningar fulla av engagerade medlemmar når vi ändå inte hela vägen fram.

Idag ligger mycket av fokus också på att hitta nycklar för att låsa upp människors engagemang. Hur förändrar vi organisation och kultur för att attrahera fler? Hur gör vi människor delaktiga i de beslut och prioriteringar som sker i förenings vardag?

Människor är lika engagerade som någonsin. Men hur och varför har förändrats. För att vara en relevant rörelse, och idrott, behövs ett aktivt arbete för att hänga med i samtiden. Vi har en ung generation som kanske är mer engagerad och värderingsstyrd än någonsin. Att dessa tar

plats i idrottsföreningarna är en överlevnadsfråga.

Det har varit en period i Sverige och världen som delvis tvingat fram utveckling av demokratiska forum, till exempel i form av digitala årsmöten. Det är en stor omställning som om inte annat visar att det är möjligt för idrottsrörelsen att testa nya metoder och utvecklas när det måste ske.

Samtalen handlar inte lika mycket om medlemskap, utan om engagemang och meningsfullhet. Grunden i det är så klart själva idrotten. Kan vi dessutom koppla på andra värden har vi en stark kombination.

Det finns ett stort intresse bland SF att jobba med resan för att utveckla organisation, demokrati och engagemang. Själva grunden i föreningsidrotten. Många projekt är i full gång och de rör allt från nya utbildningar och bättre vardagsdemokrati till att stärka unga ledare och att utveckla årsmötet för att engagera fler. Starka, engagerande och attraktiva föreningar med hög kvalitet i verksamheten bör stå högt upp på prioriteringslistan.



Svenska Ridsportförbundet märker av att kraven på föreningarnas professionalitet ökar.

Ridsportförbundet utbildningssatsar på det ideella engagemanget

Under året har Svenska Ridsportförbundet påbörjat en satsning på att utbilda idrottsföreningarna i hur man skapar ideellt engagemang.

– Vi ska inte skuldbelägga eller tvinga utan hitta det som är människors motivation, säger Maria Thun, föreningsutvecklare på Svenska Ridsportförbundet.

Med forskning och utbildning som verktyg satsar Svenska Ridsportförbundet på att behålla och utveckla det ideella engagemanget i ridsporten.

– Jag vet inte om det ideella engagemanget var så vansinnigt mycket större förr. Däremot ställer man högre krav på föreningen i dag att den ska vara mer professionell. Min känsla är att man förväntar sig att man ska vara up to date med digitala verktyg, man ska stå till tjänst och vara tillgänglig, säger Maria Thun föreningsutvecklare på Svenska Ridsportförbundet.

Bland annat har förbundet i år startat en utbildningsinsats för föreningarna. Arbetsboken och webbsajten *Vår ridsportförening* gör avstamp från pedagogen Aron Schougs

forskning och har anpassats till ridsporten. Förhoppningen är att föreningarna ska folkbilda sig i frågan om ideellt engagemang.

– Vi har utgått ifrån forskning kring självbestämmandeteorin och de psykologiska utgångspunkterna och försöker få det att komma i användning när man jobbar med engagemanget. Vi har också tagit fram lathundar och checklistor som hjälper individen att utvärdera sitt egna engagemang, säger Maria Thun och fortsätter:

– Det handlar om att göra det enklare för människor att vara delaktiga, hjälpas åt och glädjas. Vi ska inte jobba med att skuldbelägga eller tvinga utan hitta det som är människors motivation. Det ska handla om lust och glädje, om att vara med i en gemenskap och bli peppad att vara med.

Människor vill göra det de är bra på

När få gör mycket i stället för att många hjälps åt kan det som ska vara roligt börja kännas som en börda. Den moderna idrottsföreningen behöver engagera ideella krafter. Så hur ska idrottsföreningarna göra för att skapa ännu mer engagemang? Enligt forskaren Aron Schoug är nyckeln att skapa inre motivation.

– Man ska skapa en miljö där människor motiveras av att deras psykologiska behov blir tillfredsställda, säger han.

Många idrottsföreningar vittnar om att det är svårt att hitta ideella ledare samtidigt som undersökningar visar att människors vilja att engagera sig är stark.

För att locka fler att hjälpas åt är det många idrottsföreningar som fattat intresse för motivationspsykologi och inte minst självbestämmandeteorin.

Aron Schoug är doktorand i pedagogik på Stockholms universitet och författare av boken *Motivera ideella – om ledarskap, människors behov och drivkrafter*. Han har pratat med flera idrottsförbund om källan till motivation.

– När man pratar om att motivera någon tänker man ofta att man ska få en människa att göra något som den inte vill men som man själv vill. Det är fel utgångspunkt utifrån självbestämmandeteorin. Man ska skapa en miljö där människor motiveras av att deras psykologiska behov blir tillfredsställda. Centralt är behovet att känna sig kompetent, behovet av samhörighet med andra och behovet av autonomi eller självständighet, säger han.

Aron Schoug tror att det långsiktigt starka engagemanget kräver att man intresserar sig för individens drivkrafter i stället för yttre belöningar.

– Jag tror att det är bra att idrottsrörelsen tagit till sig av det här. Det är mer allsidigt än att man motiverar genom social press eller genom att ge biobiljetter. Om man ska vara lite elak så kan jag tänka mig att idrottsvärlden bygger på mätning, prestation och mått. Det finns en del

inbyggt kring yttre motivation. Därför behövs metoder för att skapa inre motivation som komplement, säger han.

Vilket är ditt tips till idrottsföreningen för att stärka det ideella engagemanget i framtiden?

– Jag tror att man behöver fånga upp de som kommer in i verksamheten, se vad de är intresserade av och vad de vill bidra med. Jag tror att det är lätt att man har ett sätt som man gör saker på och förväntar sig att andra ska ansluta till det. Man kanske missar en hel del potential genom att göra som man alltid har gjort? Hitta vad den här personen har potential att bidra med. Människor vill göra något de känner att de är bra på, de vill bli lyssnade på och inte instoppade i ett system, säger Aron Schoug och fortsätter:

– Idrottsföreningar är lite speciella om man jämför med andra föreningar eftersom det finns barnverksamhet och de engagerade ofta är föräldrarna förutom de som är intresserade av idrott. Man har verkligen en konstant tillströmning och det finns en stor rekryteringsbas. Det handlar bara om att få det till att inte vara tvingande utan något roligt och viktigt. För att veta vad det finns för drivkrafter och kompetenser måste man prata med dem, vad är du intresserad av? Det är sällan det fungerar så utan mer att man kanske tar över en roll som redan är utformad. Det kanske inte är så motiverande för då känner man sig inte sedd.



En nyckel till att engagera fler inom idrottsrörelsen är att låta dem göra det de är bra på.

INKLUDERANDE IDROTT FÖR ALLA

Idrotts- rörelsen synar normerna

Allt fler specialidrottsförbund efterfrågar stöd för att skapa utveckling inom inkludering. Det är ett tecken på att många har kommit långt och är redo att fördjupa kunskaperna ytterligare. Fokus ligger på att se de egna normerna för att kunna förändra dem.

JUST NU LIGGER FOKUS för idrottsrörelsens utvecklingsresa *Inkluderande idrott för alla* på att öka kunskapen. Det sker till exempel mycket utbildning på specialidrottsförbunden (SF). RF:s egen uppföljning visar en ökad efterfrågan på utbildning inom normer och inkludering.

Fler specialidrottsförbund och föreningar tar ställning i frågor som rör inkludering. Ett konkret exempel är de tusentals regnbågsarmbindlar som används runt om i idrottsrörelsen. Många förbund och föreningar har till exempel tagit aktiv ställning och fler deltar i Pride-tåg i Sverige.

Resan hänger ihop med jämställdhetsarbetet, vilket har blivit tydligare de senaste två åren. Ett exempel på det är utbildningen *Fem steg mot en mer jämställd och inkluderande idrott* som kopplar ihop de båda områdena och resorna. SF har möjlighet att söka projektstöd genom RF. Tack vare beviljade projekt har antalet aktiviteter och satsningar som bidrar till förflyttning inom resorna ökat.

Fokus ligger på att synliggöra normer och trösklar. Målet är att idrottsrörelsen ska agera utifrån ett intersektionellt perspektiv, vilket betyder att olika maktordningar och diskrimineringsgrunder påverkar varandra och där det inte går att analysera en maktordning utan att även titta på andra. Konferensen 2019 om idrottens trösklar för kvinnor med utländsk eller migrationsbakgrund för att komma in i idrottsrörelsen är ett exempel på arbetet med det. Konferensen berörde både inkludering och jämställdhet, och är ett exempel på hur resorna har närmat sig varandra.

På Riksidrottsmötet 2019 beslutades det om en särskild satsning på parasport. Den stora delen i den satsningen är att placera idrotterna på respektive specialidrottsförbund, snarare än att idrotterna ska vara direkt kopplade till Parasportförbundet.

Allt fler SF efterfrågar sakkunnigt stöd, processtöd och rådgivning för att skapa utveckling inom sin egen organisation. En utveckling

Fokus för utvecklingsresan *Inkluderande idrott för alla* ligger på att synliggöra normer och trösklar.



är att det är vanligare att idrottsrörelsen genom RF/SISU och SF samarbetar med andra aktörer som till exempel RFSL, Rädda Barnen, Röda Korset, Bris, Delmos (Delegationen mot segregation), Mångkulturellt centrum och de olika lärosätena.

Idrottsrörelsen jobbar just nu hårt med att se till att alla ges möjlighet till idrott och idrottsrörelsens stöd. Under perioden fram till idag handlade det inledningsvis ofta om regler som gör idrottsrörelsen otillgänglig. Det har kunnat handla om möjligheten för nyanlända att delta i tävlingsverksamheten och att viss klädsel har varit förbjuden. Det är sådant som idrottsrörelsen har sett över och förändrar. Ett exempel är när Svenska Basketbollförbundet tidigt gav dispens för att använda huvudbonad i lägre serier och för ungdomar. Idag tillåter det internationella basketförbundet FIBA huvudbonad på alla nivåer.

En fortsatt strategi för idrottsrörelsen är att vända blicken inåt mot de egna organisationerna. Det handlar om att se de egna normerna och trösklarna inom föreningen, specialidrottsförbundet eller för hela idrottsrörelsen i stort.



Svensk Simidrott inkluderar i ledning

Genom projektet Simidrott för alla har personer med annan etnisk bakgrund än svensk de senaste åren fått möjlighet att kostnadsfritt utbilda sig till simidrottsledare inom sina simföreningar.

Under 2017 genomförde Svensk Simidrott en stor undersökning för att kartlägga hur 300 föreningar arbetade med inkludering. Förbundet anordnade workshops för att föreningar skulle kunna inspireras av varandra. En folder togs fram som översattes till sju olika språk och innehöll bland annat information om varför det är viktigt att kunna simma, och om hur föreningarna fungerar.

– När kartläggningen var klar funderade vi vidare kring hur vi skulle kunna göra skillnad i vår verksamhet på riktigt. Vi kom fram till att vi ville genomföra en ledarsatsning. Vi tänkte att ledare med annan etnisk bakgrund än svensk kunde skapa fina förebilder för unga och på så vis bidra positivt för inkluderingen, säger Christina Sandin, simkunnighetsansvarig på Svenska Simförbundet.

Under 2018 och 2019 har föreningarna fått ansöka om att vara med i projektet *Simidrott för alla*. Det har inneburit att ledare med annan etnisk bakgrund än svensk har kunnat utbilda sig till simidrottsledare kostnadsfritt. Personerna som utbildats har dessutom fått extra stöd i föreningen med en egen mentor och en lokal projektledare.

Projektet *Simidrott för alla* har för många föreningar blivit ett tankesätt att arbeta vidare med inkludering utifrån ledarrekrytering.

– Vi har bevittnat så många solskenshistorier genom projektet. Det har betytt mycket för föreningarna som har deltagit, men givetvis också för deltagarna. De har fått en utbildning, ett nytt kontaktnät och erbjudande om jobb som simidrottsledare. Det är fantastiskt!

Vad har varit det svåraste med att jobba med inkludering?

– Det krävs att det är många i en förening som vill samma sak, för det innebär en hel del jobb att göra en förändring. Men de föreningar som lyckas har berättat att arbetet betytt mycket och har berikat deras förening.

Under 2020 har Svensk Simidrott tagit nästa steg i arbetet. Projektet har bytt namn till *Simidrott för alla*.

– Målet i år är att ta fram material för att sprida de lärdomar vi och våra föreningar har kunnat dra av *Simidrott för alla*. Vi vill även ge tidigare deltagare möjlighet att fortbilda sig inom simidrotten.

Nästa steg i förbundets inkluderingsarbete är att arbeta vidare med att sprida alla lärdomar från *Simidrott för alla*. På så sätt kan ännu fler föreningar arbeta medvetet med att inkludera fler i sin verksamhet.

Svensk Simidrotts tips för att lyckas med inkludering

- Lyft föreningar som gör ett bra arbete med inkludering, så att andra föreningar kan få upp ögonen för hur de kan gå tillväga.
- Våga testa nya idéer när det gäller ledarrekrytering. Många föreningar beskriver att det är problematiskt att rekrytera nya ledare, men det finns sannolikt ställen som de inte har letat på.
- Ge nya ledare mentorer, så att de får en egen kontaktperson och lite extra stöd i sin nya roll.

”Det kanske går att skapa något helt nytt i stället?”

Aygül Kabaca arbetar med utbildning och strategisk kunskapsutveckling på Mångkulturellt centrum. Hon har drivit projekt tillsammans med idrottsrörelsen och föreläser om rasism, mångfald, identitet och inkluderingsprocesser.

Vad är inkludering?

– I stort är det ett positivt begrepp som betyder något i stil med att alla ska med. Men det finns också ett maktperspektiv. Vem ska inkludera och vem ska inkluderas? Ofta antas det att majoriteten eller normen som ska inkludera andra, som till exempel föreningsidrotten, sitter på det optimala sättet att göra saker. I stället för inkludering av föreningsovana personer in i formen, kanske det går att skapa något helt nytt sätt tillsammans? I många andra länder pratar man mycket om att tillhöra något och känna sig hemma, ”belonging”, snarare än inkludering.

Vad kan idrotten bidra positivt med?

– Min uppfattning som privatperson och i mitt jobb är att idrottsrörelsen har kommit långt. Men det finns många skikt från RF/SISU till förbund till ideella och föräldrar som är nere på träningen. För att det ska bli en förändring måste strategier ovanifrån möta engagemang underifrån. Det måste finnas pengar och beslutsfattare måste ta ansvar. Sen finns det de som ser saker i sin vardag och väljer att förändra. Även om de inte har pengar eller mandat. Ett behov underifrån och ett beslut ovanifrån måste möta varandra på något sätt.

Vilka problem tror du idrottsrörelsen behöver ta tag i?

– Människor har sina fördomar och det är enklare att göra som man alltid har gjort. Kanske för att det är jobbigt att utmana sig själv eller att det tar tid. Om det finns en uppfattning bland ledare inom idrottsrörelsen att ”vi har det bra här, vi behöver inte förändra”, då är utmaningen

att visa varför inkludering är viktigt. Inte bara för idrottsrörelsen i stort utan för dig som individ.

Hur kan vi få större bredd bland förtroendevalda och anställda på förbund?

– Öka medvetenheten om att breddad rekrytering gynnar organisationen. Ju fler erfarenheter och perspektiv som finns, desto fler idéer kommer upp på bordet. Är man tio etniskt vita svenskar på 50 år kommer det att vara 10 snarlike idéer. Plockar du in någon som har en annan bakgrund kommer det ofta nya perspektiv. Det är ett medvetet val att gå utanför sin bekvämlighetszon. Ett problem kan vara vilka som rekryterar. Om du vill ha en kompetent människa så tänker du ofta att jag tar en som är som jag, så vet jag vad jag får. Men om vi fortsätter som vi alltid gjort, kommer vi alltid ha samma lösningar på samma problem. Vi måste testa nytt för att möjliggöra de nya lösningar vi vill ha!

Har du några tips på hur vi kan jobba vidare med inkludering inom idrottsrörelsen?

– När det handlar om att jobba med ”högsta hönset” gäller det att visa hur andra länder gör eller jämföra med andra organisationer. Lägga fram barnkonventionen, Agenda 2030 och mänskliga rättigheter och förklara att det finns ett krav att jobba så här med inkludering. Till den ideella ledaren behöver du antagligen jobba på en mer personlig nivå. Prata om lokala utmaningar och händelser som berört personer i närområdet. Gå ihop med fritidsledaren på skolan och kanske kioskägaren i centrum. Kan ni tillsammans hitta på något initiativ som engagerar fler personer att mötas och vara aktiva tillsammans?





JÄMSTÄLLDHET FÖR EN FRAMGÅNGSRIK IDROTT

Läge att gå från bra till bäst

Idrottsrörelsen har jobbat länge för att bli jämställd. Tidigare låg fokus mer på att skapa idrott för tjejer, för att få in fler tjejer som idrottare och stärka tjejer. De senaste åren har idrottsrörelsen valt att fokusera mer på att göra idrotten normmedveten. Nu handlar jämställdhet om att ta tag i de strukturer som skapar trösklar och tydliggöra att det är en idrottsutvecklingsfråga där alla oavsett kön kan vara en del i förändringsarbetet.

2017 intensifierade idrottsrörelsen sitt jämställdhetsarbete och då framförallt genom att verka för att höja kunskapen. Det var också 2017 som det beslutades på RIM att idrottsrörelsen ska ha ett mål att 2021 ha 60/40-representation i styrelser och 50/50 i beredande organ. Kort efter inleddes den kunskapshöjande utbildningen *5 steg mot en inkluderande och jämställd idrott*. 610 personer inom idrottsrörelsen har gått utbildningen. Utbildningsinsatser har även satts in för att stärka valberedningar i deras arbete att föreslå styrelser som är jämställda.

Specialidrottsförbunden ligger på olika nivå, både vad gäller numerären och kunskapsnivå. Det handlar om tradition och kultur men också i vilken mån frågan om jämställdhet har prioriterats. 2020 skapades en kunskapspool med personer inom idrottsrörelsen som har expertis inom jämställdhet. Syftet är att stärka specialidrottsförbunden i jämställdhetsarbetet och säkerställa att kunskap kan spridas till samtliga förbund.

Under strategiarbetets gång har utvecklingsresorna för jämställdhet och inkludering knutits samman mer och mer. Båda resorna handlar om att sänka trösklarna så att det är lätt för alla att komma in i idrottsrörelsen, och för att alla ska känna att idrottsrörelsen passar för dem. Ofta hänger problemen ihop. En ordentlig analys kan visa att arbetet kan behöva göras på flera områden samtidigt.

Nästa år visar det sig om idrottsrörelsen har klarat målet att styrelser och beredande organ ska vara jämställda. Om det är så handlar det om att kvalitetssäkra så att det blir en långsiktig förändring och inte bara siffror på ett papper. Det är viktigt att fokusera på att jämställdhet handlar om att utveckla verksamheten, där alla kan vara med i förändringsarbetet för att skapa en jämställd idrott. Vi får inte heller glömma att skillnaderna mellan personer som har samma kön kan vara lika stor som mellan personer med olika kön. En annan aspekt är att jämställdhetsarbetet även behöver vara transinkluderande. Traditionellt har idrottsrörelsen utgått från ett tvåkönssystem men verkligheten ser inte ut så.

Idrottsrörelsen måste bli bättre på att till exempel rekrytera män eller kvinnor som inte tillhör en stereotyp bild. Vad gäller ledare är utmaningen för idrottsrörelsen tudelad. Dels handlar det om att vi behöver bli bättre på att rekrytera ledare som inte ingår i den stereotypa bilden av en ledare. Traditionellt sett är det ofta en (könsstereotyp) man. För att öppna upp för fler kvinnor och icke binära att bli ledare behövs aktiva åtgärder. Ibland kan det vara så enkelt som att ställa en fråga eller att tydliggöra att ledare av olika kön behövs.

Samtidigt behöver vi se till att fokusera på de egenskaper och färdigheter en ledare behöver ha för att främja en utvecklande, trygg och inkluderande idrottsmiljö. En viktig del i det är att underlätta för män som är ledare att få vara olika och skapa möjlighet att bryta tystnads-kultur och machokultur.

Införandet av en idrottsombudsman och visseblåsfunktion inom idrottsrörelsen har de senaste åren varit viktiga delar i att ta tag i de värsta sortens kränkningar. Det förebyggande arbetet är dock fundamentet i jämställdhetsarbetet och arbetet för en trygg idrott, där förbund och föreningar uppmanas att titta på sin egen verksamhet och identifiera normer som kan vara exkluderande. Då går det att förhindra att värre saker sker på lång sikt.

Under corona har en del träffar som handlat om jämställdhet tvingats ställas in. Samtidigt har förbund fått tid att fokusera på jämställdhetsfrågan på djupet.



Henrik gör upp med macho

När Henrik Teljfors var fyra år tog hans pappa för första gången med honom för att se Hammarby spela hemma-match. Där på läktaren tog engagemanget för fotbollen sin början, men i dag är Henrik Teljfors kluven till den supporterkultur han tidigare älskat. I över ett decennium har han varit fotbollsansvarig på Korpen Stockholm och de två senaste åren projektledare för jämlikhetsstiftelsen Make Equals satsning ”Allt vi inte pratar om” som handlar om att motverka machokultur inom idrotts- och fritidssektorn.

Vad krävs för att nå jämställdhet inom idrottsrörelsen som du ser det?

– Jag tror mycket handlar om att bryta med en kultur inom idrotten som är väldigt macho och inriktad på killar. Jag kommer ju själv från fotbollen där systemet är utformat för män på alla nivåer. Det handlar om vilka som sitter på makten, vilka som får de bästa träningsiderna, vilka som får de största sponsorererna – och i slutändan vilka barnen som spelar identifierar sig med. Kommentarer som ”stå upp som en man” eller ”inte spela som en kärring” finns med från att barn är ganska små och är man fostrad in i det kan det vara svårt att bryta.

Och vad kan göras?

– Symbolhandlingar är viktigt. Jag tror inte förändring kommer ske förrän de som sitter på makten tar ställning. Just nu har det exempelvis varit mycket snack om ersättningarna till damer och herrar i fotbollslandslaget. Fotbollförbundet skyller ifrån sig att det är jämställt, när de egentligen skulle kunna göra så mycket mer. De skulle till exempel kunna ta ställning genom att ge damspelarna högst ersättning eftersom det varit fördel för herrarna i så himla många år, det borde inte vara så svårt.

Det är skillnad på ord och handling?

– Ja det är jättelätt att bara säga ”titta här vad vi är duktiga, vi har en slogan som säger att jämställdhet är bra”. Men frågan är: hur jobbar vi med det konkret? Det ska inte ses som ett sidospår utan ska genomsyra verksamheten på alla nivåer. Det ska finnas med som något man är medveten om och tänker på hela tiden.

Vad mer konkret kan göras i till exempel en förening?

– I vissa fall måste man fundera på vem det är som styr. Är det rätt person på rätt plats? Alla har inte kunskapen och insikten som krävs för att driva jämställdhetsarbete. Om exempelvis en ordförande i en förening endast ser jämställdhetsarbetet som ett sidospår eller nödvändigt ont, då tycker jag inte man ska vara rädd att byta ut den personen. Det kan såklart kännas läskigt, eftersom det kan göra människor obehagliga. Ur den aspekten kan det vara tufft att vara jämställdhetsansvarig. En nyckel där är att få hjälp och backning från andra som bestämmer i klubben eller ens förbund.

Varför är det viktigt att prata med killar om machokulturen inom idrott?

– För att killar måste inse att idrotten är anpassad efter deras förutsättningar. Annars är det lätt att tänka ”det är väl bara att spela, vad är problemet?” De borde i stället se vad de har att vinna på det själva och det är att inte vara i den här trånga boxen där killar bara tillåts vara på ett visst sätt. Vi vet ju att det finns manliga normer som skadar. Exempel på det är att män begår självmord i högre utsträckning än kvinnor, dricker mer alkohol och oftare är mer ensamma.

Vad är dina egna erfarenheter från fotbollen?

– Rent personligen har jag aldrig känt mig hemma kring den här machostilen. Det är inte kul när det blir en massa svordomar och könsord, men jag har stått ut med det. Som fotbollssupporter stod jag alltid i klacken när jag var yngre. Men så var det något bortaderby där jag bara kände: ”vad är det här?” Det var be- drövtligt hur människor betedde sig och levde ut sina aggressioner. Jag både älskar och hatar supporterkulturen på något sätt, jag är väldigt kluven.

Vad är din erfarenhet av RF kopplat till jämställdhetsfrågan?

– Mestadels positiv, men det gäller att komma fram till något konkret. Det går framåt, men det går för långsamt och jag kan uppleva RF som trögt med långa beslutsvägar. Det man måste förstå är att man tappar många personer på vägen om man inte jobbar tillräckligt mycket med jämställdhet. Idrotten är en sån jäkla superkraft som kan påverka personer på alla möjliga sätt – och det ansvaret kan vi ta bättre än vad vi gör. Det gäller även transfrågan, där man också måste jobba mer inkluderande. Kulturen som finns i dag skrämmer bort killar som inte är jättetuffa, de börjar inte spela fotboll. Och då tappar man duktiga talanger som skulle börja om klimatet var mer tillåtande. Man måste se jämställdhet som en möjlighet, inte som något besvärligt.

”Jag tror inte förändring kommer ske förrän de som sitter på makten tar ställning.”

Tjejer efterlyses i bordtennisen

Endast tolv procent av Sveriges licensierade pingisspelare är kvinnor. Det är något som fått Svenska Bordtennisförbundet att syna sig själv i sömmarna och jobba mer aktivt med jämställdhetsfrågan, med förhoppningen om att locka fler tjejer till pingishallen.

När Marit Brodd Almgren anställdes som utbildningskoordinator på Svenska Bordtennisförbundet i slutet av 2017, hade organisationen samma år tagit fram ett nytt måldokument med fokus på hur förbundet skulle utvecklas i linje med Strategi 2025. En av de mest brinnande punkterna: jämställdhetsfrågan.

I Sverige finns 11 500 licensierade bordtennisspelare, men endast 12 procent av dem är kvinnor. Inom para-bordtennisen är könsskillnaden något mindre där 25 procent är kvinnor, men siffrorna visar ändå tydligt hur pingisen är starkt mansdominerad.

– Vi behöver lyssna på de tjejer som finns och modernisera föreningarna utifrån vad tjejerna behöver och vill ha. Det görs lokala satsningar, ett jättebra exempel är Eskilstuna BTK:s initiativ till ett tjejlyft, men det gäller att få med alla föreningar på tåget. Vad krävs för att få tjejer att vilja komma till pingislokalen och vad krävs för att behålla dem? Det är frågor vi jobbar med just nu, säger Marit Brodd Almgren.

Historiskt sett har bordtennisen i Sverige fostrat världsspelare som J-O Waldner och Jörgen Persson. I dag pratas det mycket om Truls Möregårdh och Mattias Falck. Men, poängterar Marit Brodd Almgren, även på damsidan finns en ny generation talangfulla utövare med namn som Linda Bergström, Stina Källberg och

Rebecca Muskantor i spetsen.

– Vi måste lyfta fram de tjejer vi har och pumpa bordtennissverige med goda förebilder. Det handlar också om de duktiga kvinnliga ledare och domare som finns inom den svenska pingisfamiljen.

I Svenska Bordtennisförbundets styrelse är könsfördelningen mer jämn. Här finns i dag fem män och fyra kvinnor varav ordförandeposten innehas av en kvinna (Petra Sörling). Förra året anordnade förbundet för första gången en ordförandekonferens, dit samtliga ordföranden i landets 450 anslutna föreningar var välkomna.

– Det var grupparbeten och inspirerande föreläsningar i samarbete med medarbetare i RF-SISU distrikt. Sådant som ger pepp och verktyg för ordföranden att ta med sig hem till sina föreningar, säger Marit Brodd Almgren och fortsätter:

– Målet är att jämställdhet ska ingå som en naturlig del i föreningarnas utvecklingsarbete. Där är vi inte riktigt än, vi är ett litet förbund med begränsade personella och ekonomiska resurser, men vi är väldigt medvetna i dag om att vi måste fortsätta jobba med frågan och inkludera den i allt vi gör.

Samtidigt handlar jämställdhet om mer än bara könsfördelningen bland spelare och i styrelser. Under 2019 vittnade kvinnliga pingisspelare på landslagsnivå om en sexistisk jargong



från sin dåvarande manlige förbundskapten. Situationen var komplex och svårhanterad, då det fanns många olika uppfattningar om vad som faktiskt hade hänt. Både en intern och en extern utredning tillsattes och förbundskaptenen blev så småningom arbetsbefriad efter en gemensam överenskommelse om att avsluta samarbetet.

– Det var en intern händelse som blev ett startskott om att det här måste vi ta tag i, det vill vi inte ska förekomma i vårt förbund. Det fick oss att inse att vi måste lyfta frågor som bemötande och vilken ton vi ska ha mot varandra. Vi arbetar med att ta fram riktlinjer kring det och koppla det till vår värdegrund för att på riktigt ta tag i frågorna och få med oss bordtennissverige på ett bra sätt, säger Marit Brodd Almgren.

I dag ingår diskussioner om värdegrunden i de utbildningar som Svenska Bordtennisförbundet anordnar. Marit Brodd Almgren har tagit inspiration från gymnastikförbundets ”uppförandekod” men anpassat materialet utifrån bordtennisens kontext.

– Deltagarna får reflektera över etiska dilemman kopplat till värdegrunden. Det handlar om att öppna upp huvudet på dem, få dem att tänka: ”om vi skulle ha sådana här problem, hur skulle jag kunna agera och vad skulle jag göra åt det?”

I våras var tanken att återigen bjuda in till en ordförandekonferens, men coronapandemin kom i vägen. Ändå är känslan att jämställdhet med åren blivit en allt viktigare punkt på dagordningen inom Svenska Bordtennisförbundet.

– Vi har inte släppt frågan. I oktober anordnade vi ett bordtenniskonvent i Köping där en av de valbara stationerna, som också fick flest deltagare, var jämställdhet och bordtennis för alla. Vi har dessutom lärt oss något av coronapandemin och det är att utnyttja de digitala mötesplatser som finns. Att anordna digitala träffar eller temadagar är både väldigt billigt och tidsbesparande. Där kan vi komma långt, säger Marit Brodd Almgren.



ETT STÄRKT LEDARSKAP

Det behövs mod att leda utvecklingen

Ledarskapet är kanske viktigare än någonsin inom idrottsrörelsen. Föreningarna tappar medlemmar, idrottsrörelsen är ständigt under lupp och konkurrensen från andra organisationer och företag ökar.

DET HANDLAR OM MOD att ändra hur vi idrottar och minska trösklarna så att fler känner sig välkomna. Det handlar om att få våra förbund att överleva.

Inom utvecklingsresan *Ett stärkt ledarskap* har fokus de senaste åren legat på omvärldsanalys och

genomgång av forskning. Målet är att ta reda på vad som är aktuellt för ledarskap generellt och sen applicera det på idrottsrörelsen.

Utifrån aktuella teorier har idrottsrörelsen tillsammans beskrivit hur ett idé- och värderings-

styrt ledarskap ska se ut. Idéburna organisationer styrs ofta redan av värderingar som den egna organisationen valt. Ofta kan det glömmas bort hur de ska användas i verkligheten, och vad det innebär för hur du bemöter och inkluderar andra människor.

Det finns specifika nyckelord som arbetet under de senaste två åren har visat är särskilt viktiga för ledarskapet.

Några begrepp som visat sig vara extra viktiga är:

- Mod – att våga visa sårbarhet
 - Förmågan att skapa engagemang – att möta dem man leder utifrån vilka de är och visa nyfikenhet inför dem
 - Förmåga att forma sin egen utveckling och hitta tillfällen för eget lärande – att känna sig själv och fundera på hur andra upplever dig. Reflektera över och utvärdera det egna ledarskapet.
- Många av de idéer som nu formar idrottsrörelsens ledarskap kommer från Jean Côté, professor och forskare inom coaching och barn- och ungdomsidrott vid Queen's University, Kanada. De ledarfilosofier som han förespråkar, "Det transformerande ledarskapet" och "Full range leadership", ligger som grund för hur idrottsrörelsens ledarutbildningar formas tillsammans med de aktuella motivations- och lärandeteorierna.

Det normmedvetna perspektivet ses som en grund för det eftersträfvade ledarskapet och har arbetats in i de idrottsövergripande utbildningarna. Det innebär att ledare som utbildas inom idrottsrörelsen behöver vara medvetna om de normer som råder där de befinner sig. De behöver bete sig på ett sätt som bidrar till en inkluderande miljö där alla får samma möjligheter.

Ett uppdrag som RF, SISU Idrottsutbildarna och specialidrottsförbunden har haft är att förmå föreningarna att ha koll på vilken värdegrund de arbetar med. Det har skett genom utvecklingsinsatser och stödmaterial som är kopplade till *Idrotten vill* och den etiska uppförandekoden. Många specialidrottsförbund leder just nu strategiska arbeten med sina egna styrelser, om hur de kan axla sin ledarroll på rätt sätt.

Under corona har det visat sig vilka som tar ansvar och har fört dialog för att på bästa sätt stödja den egna organisationens nuvarande verksamhet, och samtidigt fortsätta planera inför framtiden. När det här året utvärderas kommer det antagligen att gå att se vilka som vågat kliva fram och axla en ledarroll.

Full range leadership

Transformativt ledarskap handlar om att involvera personer i att utveckla verksamheten. Fokus är på att leda genom omtanke, engagemang, tydlig målbild och värderingar. Full range leadership är en vidareutveckling för att passa ledarens vardag och utgår från: Låt-gå ledarskap, transaktionellt ledarskap och transformativt ledarskap. Ledare ska sträva efter det transformerande ledarskapet. I vissa fall finns det behov av att gå över till ett mer transaktionellt ledarskap, som kan innehålla tydliggörande av mål, förväntningar och belöning.

I basket är personen viktigast

Hon har tillägnat basketen 30 år av engagemang. Från det att hon själv lirade, via skadorna som satte stopp för karriären, till idag då hon ser till att basketledarna har rätt kunskaper med sig in i idrottsrörelsen. Ru Hedefalk är ansvarig för barnsektionen upp till 13 år i Fryshuset basket, och utbildar samtidigt ledare.

Ru Hedefalk är en av Svenska Basketbollförbundets utbildare. Hon håller i den idrottsövergripande tränarutbildningen som är framtagen av SISU Idrottsutbildarna och i basketens idrottsspecifika del. När SISU Idrottsutbildarnas senaste utbildning "Fortsättningsutbildning för tränare" testkördes i våras var Ru en av utbildarna som höll i den.

För tillfället jobbar hon med att hålla ihop verksamheten i Fryshuset basket, trots restriktionerna på grund av corona.

– Det funkar ändå bra att ha verksamhet. Vi får bara köra med färre deltagare och mer uppdelat i mindre grupper. Det blir mycket handsprit och alla kan inte äta i matsalen sam-

tidigt. Så lite skillnad är det, säger Ru Hedefalk.

Inom Svenska Basketbollförbundet har Ru ansvar för över 200 ledare. Hon har sett hur ledarrollen har förändrats över tid.

– Träningen är mer anpassad för individen idag. Tidigare var det tydligare fokus på hur laget skulle gå bra. Nu handlar det om att se varje individ. Det handlar om att hitta sätt hur vi kan anpassa träningen efter de olika nivåerna på deltagarna. Det gäller alla delar: fysiskt som psykiskt.

På träning delar ledarna upp basketplanen och skapar mindre miljöer. Meningen är att alla spelare ska vara delaktiga, och få chansen att visa sig och vad de är bra på.

– Vi lyssnar på alla och pratar med alla. Och det handlar om att se alla. Det är viktigt att hälsa på alla med namn. Det låter kanske konstigt, men så var det inte för 15 år sedan. Mer tid går åt till att bygga upp övningar och se att en individ kanske behöver mer av något än någon annan. Jag som ledare är där och pushar, försöker få med spelarna och lyssnar på dem.

Idag handlar ledarskapet också mer än tidigare om reflektion. Tanken är att du som tränare aldrig blir färdig. Ett gäng ledare och några lag i Fryshuset basket för loggböcker där de reflekterar över vad som funkar bra, och vad som kan göras annorlunda.

– Jag har jobbat i 30 år med basket. Det är min passion. Jag fattar att det inte är så för alla. Om du har tre barn hemma så kanske det här inte är nummer ett. De som kommer till ledarutbildningarna tänker ofta att de ska få en samling tips på övningar. Men idag vill vi att ledarna ska vara kreativa och skapa övningar. Träningen måste anpassas efter gruppen och de mål som gruppen tillsammans har.



Idag handlar ledarskapet mycket om reflektion. Tanken är att du som tränare aldrig blir färdig.

När unga vill fortsätta har vi lyckats

Andelen deltagare i idrottsrörelsen når sin högsta punkt vid 11-årsåldern. Det är ett tecken på att det finns mer att utveckla inom ledarskapet, anser Karin Redelius, professor i pedagogik på Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH).

– **DET ÄR FÖRSTÅS** inte bara ledare som har ansvar för att många lämnar idrotten tidigt, men ett tecken på gott ledarskap är att kunna forma en verksamhet där ungdomar känner att de utvecklas och vill fortsätta idrotta. Tränare som har kvar samma grupp eller samma lag år efter år borde uppmärksammas ännu mer, säger Karin Redelius.

Idag har vi inte tillräckliga analyser för att kunna säga bestämt varför ungdomar slutar. Karin Redelius ser en trend att idrotten blir allvarligare, vilket kan bidra till den negativa utvecklingen. Hon ser till exempel ett problem med att barn förväntas träna ett visst antal gånger för att få vara med i tävlingar eller spela match. En familjesituation där ett barn bor ena veckan hos en förälder och en vecka hos den andra, kan göra att det blir svårt att klara av idrottens krav.

– Det är utmanande att vara ledare. Ibland finns det inte plats för alla, och då kan det verka logiskt att de som tränar mest får spela. Ett sådant synsätt bygger däremot på att barn

själva rör över sina möjligheter att träna, vilket inte alltid är fallet.

Karin Redelius har studerat vilken kännedom ledare och tränare har om idrottsrörelsens idéprogram *Idrotten vill*. Få känner till dokumentet, och ännu färre har läst det. Däremot verkar idéerna om hur idrott för barn och ungdomar ska utformas som står i dokumentet ha sipprat ner till föreningarna. De flesta barn- och ungdomsledare har insikt om att idrotten ska vara på barnens villkor. Samtidigt är det lätt för ledare att dras med i tävlingslogiken, trots idrottsrörelsens försök med att till exempel ta bort tabeller och tona ned resultat.

– De flesta som tagit på sig ledaruppdrag vill göra det så bra som möjligt. Men många vet inte hur de ska gå till väga. Det skulle underlätta om idrottsrörelsen kunde konkretisera riktlinjer och anvisningar. Vad innebär de för mig som tränare när jag har hand om ett lag? Vad betyder det i praktiken att ha fokus på barns långsiktiga utveckling eller att göra unga idrottare mer delaktiga? Ledare behöver få exempel som de kan tillämpa i sin vardag.

I den studie Karin Redelius genomfört framkommer att tränarkåren är polariserad. Åsikterna om vad som är bäst för barn och ungdomar kan gå åt helt olika håll, även bland ledare i samma förening. Om idrottsrörelsen strävar efter att ledare ska drivas av ett värderingsstyrt ledarskap, måste man jobba ännu mer med att förankra de värderingar som ska genomsyra idrott för barn och unga.

Karin Redelius är också bekymrad över det som kommer fram kring vissa idrotter, när det gäller kränkningar och behandling av barn- och ungdomar.

– Det vi kan ta del av i utredningar och när unga idrottare själva berättar om vad de varit med om, är långt från de positiva värderingar som skrivs fram i Strategi 2025. Idrottsrörelsen är så omfattande och berör så många, så det vore konstigt om allt var frid och fröjd, men det som framkommit är viktiga signaler om vad idrotten behöver jobba vidare med.



Gör idrotten som Idrotten vill?

Studien *Gör idrotten som Idrotten vill?* från 2016 undersökte om idéerna i idrottsrörelsens dokument *Idrotten vill* har fått genomslag på lokal nivå. Resultatet visade att få tränare känner till dokumentet, men de flesta verkar känna till idéerna. Däremot sympatiserar inte alla tränare med alla riktlinjer. Särskilt frågan som rör värdet av tidiga satsningar och selektion kontra en mer lekfull inriktning med mindre fokus på tävlingsresultat delar tränarkåren. Karin Redelius var ansvarig för projektet.

Indikatorer

Ett antal indikatorer ger en fingervisning om var idrottsrörelsen ligger till i sitt förändringsarbete. De har tagits fram utifrån idrottsrörelsens mål mot 2025.

<u>Svensk idrott ska vidare-utveckla verksamheten så att barn, unga, vuxna och äldre väljer att idrotta i förening under hela livet</u>	<u>Svensk idrott ska nå fler idrottsliga framgångar internationellt</u>	<u>Alla lever och leder enligt svensk idrotts värdegrund</u>	<u>Svensk idrott ska vidare-utvecklas, samverka med andra aktörer och ge goda möjligheter att idrotta i förening</u>	<u>Idrottsrörelsen är en ännu starkare samhällsaktör</u>
Ålder	Prestation	Jämställdhet	Utövare	Statligt anslag
Medlemmar	Prestation – juniorer	Etnisk tillhörighet*	Föreningar	Kommunalt och regionalt anslag
Barn och ungdomar	Elitrekrytering	Funktions-nedsättning	Bildnings- och utbild-ningsverksamhet	
Uppdrag	Internationella för-bundsstyrelser och kommittéer	Antidoping	Bildning och utbildning inom föreningsutveckling	
Ledare för barn och ungdomar	Internationella evenemang	Bildning och utbildning inom värdegrundsarbete	Bildning och utbildning för ledare	
Kostnader för idrotts-relaterad verksamhet	Kostnader för landslag		Samverkan*	
			Anläggningar*	

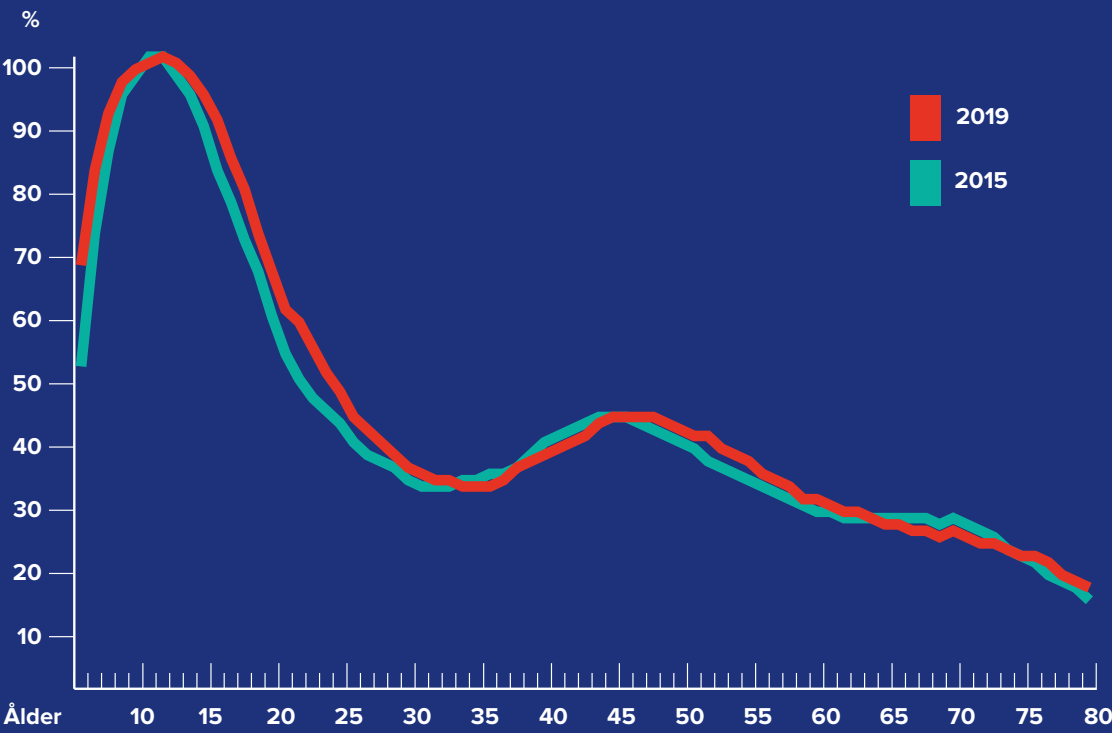
*Finns inte någon indikator idag.

För att på en övergripande nivå följa idrottsrörelsens utveckling mot målen 2025 har ett antal indikatorer tagits fram. En indikator är i detta sammanhang ett kvantitativt mått som kan peka på, indikera, hur ett område förändras (eller inte förändras) över tid. En indikator ger information om i vilken riktning ett område utvecklas. För att förstå varför denna utveckling sker behöver en indikator kompletteras med information. Utifrån idrottsrörelsens fem

övergripande mål 2025 har ett antal indikatorområden tagits fram. Med utgångspunkt i dessa områden har sedan ett antal indikatorer preciserats. I arbetet med att ta fram indikatorer har de datakällor som funnits tillgängliga använts (se Källor). Tanken är att indikatorer ska vara statiska, men om verksamheten eller datakällorna förändras kommer indikatorerna utvecklas utifrån detta och data tas fram bakåt i tiden där så är möjligt för att följa utvecklingen.

Idag saknas indikatorer inom tre områden, men förhoppningen är att dessa ska kunna kompletteras. För att kunna följa om ett område förändras behöver en mätning ske både före och efter en insats. För att följa idrottsrörelsens arbete mot målen 2025 har år 2015 valts som referenspunkt. Tanken är att indikatorerna ska redovisas vartannat år i idrottsrapporten fram till år 2025.

AKTIV I IDROTT* ÅREN 2015 OCH 2019 I FÖRHÅLLANDE TILL BEFOLKNING



*Med "aktiv i idrott" menas att man deltagit i minst en gång per år i någon av föreningens aktiviteter. En person kan vara aktiv i flera SF. (År 2015 var 2,6 miljoner (6–80 år) "aktiv i idrott" och år 2019 var motsvarande siffra 3,1 miljoner. En anledning till ökning är bättre registrering.)

Källa: RF/IdrottOnline

ÖVERGRIPANDE MÅL 1:

Svensk idrott ska vidareutveckla verksamheten så att barn, unga, vuxna och äldre väljer att idrotta i förening under hela livet

Indikator 1.1:

Antal åldersgrupper avseende "aktiv i idrott" som minskat avståndet till peakåldern

Denna indikator bör tolkas med viss försiktighet, eftersom IdrottOnline (svensk idrotts gemensamma verksamhetssystem) inte är fulländat. Det finns både exempel på föreningar som överregistrerar antal "aktiv i idrott" genom att inte rensa systemet kontinuerligt och det finns exempel på föreningar som underregistrerar då de i vardagen inte nyttjar systemet. Totalt sett har samtliga åldersgrupper ökat sin andel

i förhållande till befolkningen 2019 jämfört med 2015 vilket tyder på en sammantagen överregistrering.

I förhållande till peakåldern (kurvans högsta punkt) är det 51 åldersgrupper (ettåriga) som minskat avståndet till peakåldern mellan åren 2015 och 2019. Detta gäller framförallt de yngre åldrarna där det är naturligt att antalet registrerade ökat. Av dessa har 37 åldersgrupper minskat avståndet med mer än 5 procent. 23 åldersgrupper har ökat avståndet under samma tidsperiod. Av dessa är det 8 åldersgrupper som ökat gapet med mer än 5 procent. 2019 förefaller det som att idrottsrörelsen har flest aktiva vid 12-årsåldern. Peakkurvan i övrigt är mer eller mindre identisk med tidigare år även om det i förhållande till 2015 är fler "aktiv i idrott" registrerat i ungdomsåren och en bit upp i åldrarna.

Indikator 1.2:

Andel (%) medlemmar i en idrottsförening av befolkningen (6–80 år)

År 2019 uppgger omkring 37 procent, strax över 3 miljoner (varav 56 % män), av befolkningen i åldern 6–80 att de är medlemmar inom idrottsrörelsen. Andelen är i stort sett oförändrad sedan år 2015.

Andel (%) medlemmar inom idrottsrörelsen av befolkningen (6–80 år) år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
36	37	36	35	37

Källa: RF/SCB (skattade värden)

Indikator 1.3:

Antal deltagartillfällen (LOK-stöd) i relation till befolkningen

Indikatorn har minskat något från omkring 26 deltagartillfällen per capita mellan åren 2015 och 2017 till något färre år 2018 och 2019 (strax över 25). Pojkarna har minskat något från 31,1 deltagartillfällen per capita år 2015 till 29,4 år 2019. Flickorna har ökat något från 20,5 till 21,0 deltagartillfällen motsvarande år.

Antal deltagartillfällen (LOK-stöd) per capita år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
26,0	26,2	26,0	25,1	25,4

Källa: RF/LOK-stöd/SCB

Indikator 1.4:

Antal personer av befolkningen (6–80 år) som regelbundet är aktiva inom idrottsrörelsen med olika uppdrag

År 2019 uppgger närmare 900 000 (varav 61 % män), omkring 10 procent, av befolkningen i åldern 6–80 år att de är regelbundet aktiva inom idrottsrörelsen med olika uppdrag. Antalet har varierat något sedan år 2015.

Antal personer av befolkningen (6–80 år) som regelbundet är aktiva inom idrottsrörelsen med olika uppdrag* år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
871 000	841 000	822 000	890 000	882 000

Avrundat till närmaste 1 000-tal

*som ledare, tränare, styrelsemedlem, domare/funktionär eller som har liknande uppdrag

Källa: RF/SCB (skattade värden)

Indikator 1.5:

Antal ledartillfällen (LOK-stöd)

Nära 11,5 miljoner ledartillfällen (vara 72 % män) avseende LOK-stöd registrerades år 2019. Antalet har legat runt 11 miljoner sedan år 2015. En ökning kan dock ses sedan år 2015.

Antal ledartillfällen (LOK-stöd) år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
10 651 311	11 092 933	11 290 019	11 090 373	11 455 762

Källa: RF/LOK-stöd

Indikator 1.6:

Kostnad för idrottsrelaterad verksamhet hos befolkningen (6–80 år)

Befolkningen i åldern 6–80 år uppgger att kostnaden för idrottsrelaterad verksamhet är omkring 5 400 kr år 2019. Kostnaden verkar ha ökat något jämfört med år 2015 (förändringen är dock inte statistiskt säkerställd).

Kostnad (kr) för idrottsrelaterad verksamhet* hos befolkningen (6–80 år) år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
4 300	4 500	4 600	5 100	5 400

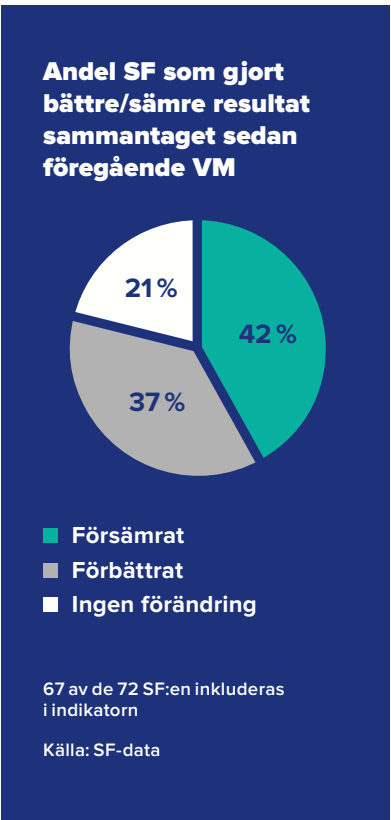
*Summan av (1) Medlems- och träningsavgifter, (2) Övriga avgifter för motion och idrott, (3) Idrotts-/motionskläder och skor, och (4) Utrustning till motion/idrott

Källa: RF/SCB (skattade värden)

ÖVERGRIPANDE MÅL 2:**Svensk idrott ska nå fler idrottsliga framgångar internationellt****Indikator 2.1:**

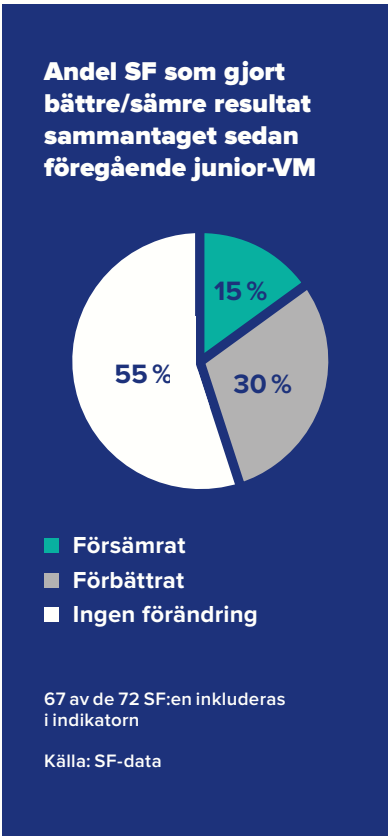
Antal SF som gjort bättre/sämlre resultat sammantaget sedan föregående VM

Respektive landslags högsta mästerskap kan variera tidsmässigt. Därför avser indikatorn inte ett specifikt år utan grundas på det senaste och näst senaste mästerskapet som avgjorts. Denna redovisning är genomförd 2019. Totalt togs 302 medaljer det näst senaste mästerskapet jämfört med 298 medaljer på senaste mästerskap. Sett till förbundsnivån var det 25 av de totalt 67 SF som inkluderas som sammantaget förbättrade (fler medaljer, bättre placeringar) sitt resultat sedan föregående mästerskap. 28 SF försämrade sitt resultat under samma period vilket totalt sett ger en svag negativ resultatutveckling. (14 SF hade ingen förändring.)

**Indikator 2.2:**

Antal SF som gjort bättre/sämlre resultat sammantaget sedan föregående junior-VM

Respektive landslags högsta mästerskap kan variera tidsmässigt. För vissa landslag existerar inte juniormästerskap. Därför avser indikatorn inte ett specifikt år utan grundas på det senaste och näst senaste mästerskapet som avgjorts. Totalt togs 134 medaljer det näst senaste mästerskapet jämfört med 151 medaljer på senaste mästerskap. Sett till förbundsnivån var det 20 av de totalt 67 SF som inkluderas som sammantaget förbättrade (fler medaljer, bättre placeringar) sitt resultat sedan föregående mästerskap. 10 SF försämrade sitt resultat under samma period vilket totalt sett ger en positiv resultatutveckling. (37 SF hade ingen förändring.)

**Indikator 2.3:**

Antal elever som studerar på RIG och NIU

Indikator visar både faktiskt antal elever som studerar på riksidrotts-gymnasium (RIG) samt antalet elever som nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU) är dimensionerat för. För skolåret 2019 – 2020 finns det 51 RIG och 483 NIU runt om i landet. Antalet elever på RIG har sedan år 2015–2016 ökat något till 1 201 år 2019–2020. Sedan NIU etablerades år 2014 har dimensioneringen ökat konstant och för år 2019–2020 är antalet platser runt 14 600. Totalt representeras 44 olika SF inom NIU-systemet.

Antal elever som studerar på RIG* och antal elever som NIU** är dimensionerat för år 2015–2020

Skol-form	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020
RIG	1 091	1 087	1 102	1 144	1 201
NIU	7 500	11 720	12 601	14 272	14 634

*Riksidrottsgymnasium

**Nationellt godkänd idrottsutbildning

Källa: RF/Skolverket

Indikator 2.4:

Antal förtroendevalda i internationella förbundsstyrelser och kommittéer

År 2019 var antalet förtroendevalda i internationella förbundsstyrelser och kommittéer 350 (varav 73 % män). Antalet har mellan år 2015 och 2017 varit mer eller mindre intakt, för att öka år 2018 och 2019.

Antal förtroendevalda i internationella förbundsstyrelser och kommittéer år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
312	310	313	328	350

Källa: SF-data

Indikator 2.5:

Antal SF med en internationell strategi för evenemang

År 2019 är det 24 av de 72 SF:en som anger att de har en internationell strategi för internationella evenemang. Siffran torde vara något högre och inräknat de SF som haft internationella strategier det senaste året, men inte besvarat enkäten år 2019 är siffran 29. Över tid går det inte att se något tydligt mönster då antalet SF med en internationell strategi växlar mellan åren. Det är dock långt till målet: att samtliga SF med internationell verksamhet ska ha upprättat en strategi för att få fler internationella evenemang.

Antal SF med en internationell strategi för evenemang år 2015–2019 (antal SF som svarat)

2015	2016	2017	2018	2019
29 (62)	35 (64)	25 (59)	27 (58)	24 (48)

Källa: SF-data (Evenemangsenkäten)

Indikator 2.6:

Antal SF som ökat/minskat sina landslagskostnader sedan föregående år med mer/mindre än 10 procent

67 SF har internationell landslagsverksamhet och omfattas av indikatorn. Sett till hela perioden är det 38 SF som lagt mer ekonomiska medel på sin landslagsverksamhet, medan 17 SF lagt mindre ekonomiska medel. En större landslagssatsning innebär normalt sett ökade utgifter vilket tyder på att flertalet SF investerat mer de senaste åren i landslagsverksamhet. Detta är dock inte på bekostnad av andra områden då SF:s totala omsättning ökat generellt. Totalt sett har landslagskostnaderna ökat från 454 MSEK till 638 MSEK mellan åren 2015 och 2019. Den kraftiga ökningen totalt sett kan framförallt förklaras av att de två förbund som redan initialt lägger mest pengar på landslagsverksamhet, Svenska Skidförbundet och Svenska Fotbollförbundet lägger betydligt mer ekonomiska medel på verksamheten år 2019 jämfört med år 2015.

Antal SF* som ökat/minskat sina landslagskostnader sedan föregående år med mer/mindre än 10 procent

	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019
Ökat	21	33	16	32	26
Min-skat	16	12	25	14	19

*Totalt är det 67 av 72 SF som har internationell landslagsverksamhet

Källa: SF-data

ÖVERGRIPANDE MÅL 3:

Alla lever och leder enligt svensk idrotts värdegrund

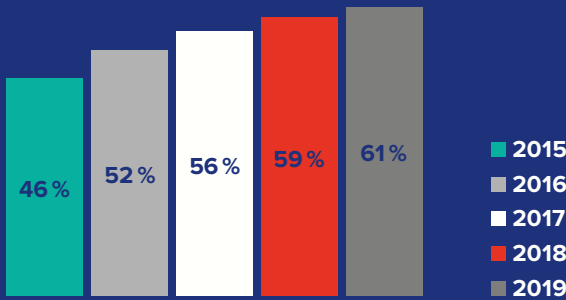
För övergripande mål 3 saknas indikator 3.2, vilken avser området etnisk tillhörighet

Indikator 3.1:

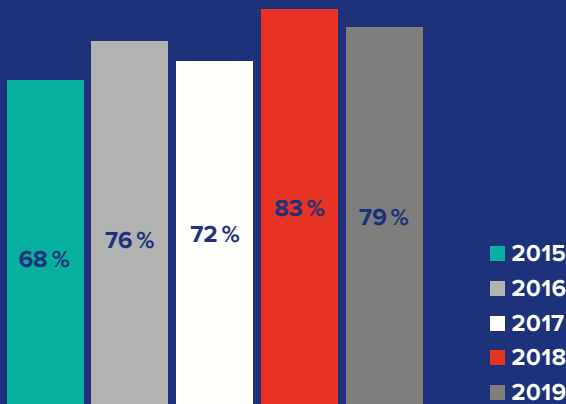
Indikator 3.1: Andel SF som uppfyller jämställdhetsmålen för beslutsfattande och rådgivande organ

Idrottsrörelsen arbetar mot jämställdhetsmål 2025 (www.rf.se/RFarbetarmed/jamstalldhet/jamstalldhetsmal/) som fastställdes vid RF-stämman 2017. Det övergripande målet för idrottens jämställdhetsarbete är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma idrotten och sitt deltagande i idrottsrörelsen. År 2019 när 61, 79 och 24 procent jämställdhetsmålen avseende styrelse, valberedning och rådgivande organ. Utvecklingen har sedan år 2015 gått åt rätt håll. Indikatorerna visar sammantaget att antalet SF som uppfyller jämställdhetsmålen sakta ökar. Sett till de stadgemässiga kraven som inträder år 2021 är det 44 SF idag som klarar kraven gällande styrelse och beträffande valberedningen är det 57 SF som klarar kraven baserat på redovisning för 2019 års verksamhet. Sammantaget är det något fler än hälften (38 SF) som idag klarar båda de framtida stadgemässiga kraven.

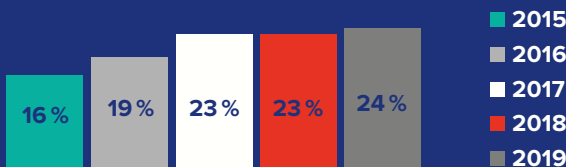
Andel SF som uppfyller jämställdhetsmålen avseende styrelse*, valberedning** och rådgivande organ*** år 2015 – 2019



*Andel SF som uppnår en könsfördelning om 40–60 %, d.v.s. inget kön är representerat med mindre än 40 % i styrelsen (2015–2018: 71 SF och 2019: 72 SF).



**Andel SF som har lika andel män och kvinnor i valberedningen eller så nära jämn könsfördelning som det går att uppnå i en grupp bestående av udda antal personer (d.v.s. en kvinna eller en man mer, 2015–2018: 71 SF och 2019: 72 SF).



***Andel SF som uppnår en könsfördelning om 40–60 %, d.v.s. inget kön är representerat med mindre än 40 % i rådgivande organ. Några av de 72 SF:en har inga rådgivande organ, vilket gör att totalen varierar (2015: 63 SF, 2016: 59 SF och 2017: 61 SF, 2018: 65 SF och 2019: 63 SF).

Källa: SF-data

Indikator 3.3:

Antal deltagartillfällen för funktionsnedsatta (LOK-stöd)

Antal deltagartillfällen för funktionsnedsatta var år 2019 omkring 610 000. Antalet ökade från år 2015 till år 2017. Därefter har antalet minskat. En tänkbar förklaring till de två senaste årens nedgång är att deltagartillfällen inom ramen för Parasportförbundets och Dövidrottsförbundets verksamhet automatiskt anges som verksamhet för funktionsnedsatta, medan så inte sker i övriga SF. Under de senaste åren har Simförbundet och Bordtennisförbundet tagit över parasimning respektive parabordtennisen vilket kan ha gjort att registrerade deltagartillfällen inom de idrotterna registrerats utan tillägget med funktionsnedsättning.

Antal deltagartillfällen för funktionsnedsatta (LOK-stöd) år 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Parasport	236 721	235 356	224 313	211 733	210 092
Dövidrott	49 950	60 737	61 552	61 659	67 711
Övriga SF	328 284	325 644	381 616	341 069	331 782
Totalt	614 955	621 737	667 481	614 461	609 585

Källa: LOK-stöd

Indikator 3.4:

Antal idrottsföreningar som genomfört Vaccinera klubben

Vaccinera klubben mot doping är ett preventions- och åtgärds paket framtaget av Svensk Antidoping. Idrottsföreningen gör först en antidopinganalys och skapar sedan en egen handlingsplan för antidopingarbetet. Förutom de förebyggande åtgärderna så får föreningen en beredskap för att hantera dopingfall i praktiken (<https://www.rf.se/Arbetsrum/SvenskAntidoping/utbildningfakta/Utbildning/Vaccineraklubben/>). År 2019 certifierade sig 302 idrottsföreningar via Vaccinera Klubben-metoden (ser man till antalet sektioner är antalet fler). Från år 2015 har antalet idrottsföreningar som certifierat sig ökat. En liten minskning kan dock ses år 2019 jämfört med år 2018.

Antal idrottsföreningar (IF) och sektioner som genomfört Vaccinera klubben år 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
IF	171	249	324	326	302
Sektioner*	209	382	449	410	388

*Ett IF kan vara medlem i flera SF och bestå av flera sektioner. Källa: RF/Svensk Antidoping

Indikator 3.5:

Antal idrottsföreningar och deltagare som genomfört bildning och utbildning inom värdegrund

I samverkan med idrottsföreningar genomför SISU Idrottsutbildarna verksamhet i syfte att arbeta med idrottsföreningens värdegrund. År 2019 genomförde 1 464 idrottsföreningar bildning och utbildning inom ramen för värdegrund, med 74 979 deltagare (varav 60 % män). Från år 2015 har antalet idrottsföreningar och deltagare som genomfört bildning och utbildning inom ramen för värdegrund minskat. En ökning kan dock ses mellan åren 2018 och 2019.

Antal idrottsföreningar (IF)* och deltagare** som genomfört bildning och utbildning inom värdegrund*** år 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
IF	1 698	1 547	1 413	1 289	1 464
Deltagare	79 236	78 196	62 447	62 498	74 979

*Unika IF **Inte unika ***Bildning och utbildning inom kategori (ämne) värdegrund

Källa: RF/SISU/IdrottOnline, utbildning

ÖVERGRIPANDE MÅL 4:

Svensk idrott ska vidareutvecklas, samverka med andra aktörer och ge goda möjligheter att idrotta i förening

För övergripande mål 4 saknas två indikatorer, 4.6 och 4.7, vilka avser områdena samverkan och anläggningar.

Indikator 4.1:

Andel som utövat minst en motions- eller idrottsaktivitet som medlem i idrottsförening av befolkningen (6–80 år)

År 2019 uppger omkring 35 procent, strax över 3 miljoner (varav 55 % män), av befolkningen i åldern 6–80 att de utövat minst en motions- eller idrottsaktivitet som medlem i en idrottsförening. Andelen är i stort sett oförändrad sedan år 2015.

Andel (%) som utövat minst en motions- eller idrottsaktivitet som medlem i idrottsförening av befolkningen (6–80 år) år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
35	34	34	34	35

Källa: RF/SCB (skattade värden)

Indikator 4.2:

Antal kommuner som ökat/minskat i rapporterat antal bidragsberättigade föreningssektioner

År 2019 var det 10 544 idrottsföreningar som beviljades LOK-stöd jämfört med 10 761 idrottsföreningar år 2015, vilket är en minskning med 2 procent. Avseende idrottsföreningarnas olika sektioner som rapporterar LOK-stöd är minskningen något större. För höstterminen 2019 redovisade 11 516 sektioner LOK-stöd i de 10 544 idrottsföreningarna, vilket är en minskning med över 300 sektioner, cirka 3 procent, sedan år 2015. Det kan indikera en försämring avseende antalet idrotter som erbjuds i kommunen även om aktivitetsnivåerna totalt sett inte behöver minska. Oftast är det idrottsföreningar med små sektioner med liten verksamhet som faller ifrån eller att idrottsföreningar går ihop som utgör minskningen. Drygt 20 kommuner har idag färre än totalt tio sektioner i kommunens samtliga idrottsföreningar som erbjuder LOK-stödsberättigad barn- och ungdomsverksamhet.

Antal kommuner som ökat/minskat i rapporterat antal bidragsberättigade föreningssektioner år 2015–2019

	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2015–2019
Ökat	88	102	85	133	93
Min-skat	141	134	140	91	156

Källa: LOK-stöd/SCB

Indikator 4.3:

Antal arrangemang, deltagare och utbildningstimmar inom bildnings- och utbildningsverksamhet

Under år 2019 genomförde SISU Idrottsutbildarna totalt 98 110 arrangemang avseende verksamhetsformerna *Lärgrupp, Kurs och Processarbete*, innehållande 1 473 611 utbildningstimmar med 905 637 deltagare (varav 56 % män). Jämfört med år 2015–2017 har antalet arrangemang, deltagare och utbildningstimmar minskat. En ökning kan dock ses mellan år 2018 och 2019.

Antal arrangemang, deltagare* och utbildningstimmar inom bildnings- och utbildningsverksamhet** år 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Arrangemang	134 692	140 611	123 385	88 850	98 110
Deltagare	1 086 232	1 114 836	987 202	812 188	905 637
Utbildningstimmar	1 737 112	1 737 462	1 554 354	1 367 888	1 473 611

*Inte unika
**Avser t.o.m. år 2017 verksamhetsformerna Lärgrupp, Kurs, Processarbete och Lärande för barn. Avser fr.o.m. år 2018 verksamhetsformerna Lärgrupp, Kurs och Processarbete. Lärande för barn ingår i resterande verksamhetsformer.

Källa: RF/SISU/IdrottOnline, utbildning

Indikator 4.4:

Antal deltagare som genomfört bildning och utbildning inom föreningsutveckling

År 2019 genomförde SISU Idrottsutbildarna bildning och utbildning inom ramen för föreningsutveckling med 151 354 deltagare (varav 59 % män). Jämfört med år 2015–2017 har deltagare som genomfört bildning och utbildning inom ramen för föreningsutveckling minskat. En ökning kan dock ses mellan år 2018 och 2019.

Antal deltagare* som genomfört bildning och utbildning inom föreningsutveckling** år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
189 159	193 693	170 852	127 441	151 354

*Inte unika
**Bildning och utbildning inom kategori (ämne) föreningsutveckling

Källa: RF/SISU/IdrottOnline, utbildning

Indikator 4.5:

Antal ledare som genomfört bildnings- och utbildningsverksamhet

År 2019 genomförde SISU Idrottsutbildarna bildning och utbildning för målgruppen ledare med 296 813 deltagare (varav 61 % män). Jämfört med år 2015–2017 har antalet deltagare inom målgruppen ledare minskat. En ökning kan dock ses mellan år 2018 och 2019.

Antal ledare* som genomfört bildnings- och utbildningsverksamhet år 2015–2019

2015	2016	2017	2018	2019
413 614	417 010	361 492	283 885	296 813

*Inte unika. Ledare avser aktivitetsledare och organisationsledare. Aktivitetsledare är de som möter och leder i aktiviteter, träning och tävling. Exempelvis tränare, ledare, coacher, mentorer, domare och funktionärer. Organisationsledare är de som utvecklar, planerar, driver och administrerar organisationer och dess verksamhet. Exempelvis ledare inom styrelse-, kommitté- och valberedningsarbete

Källa: RF/SISU/IdrottOnline, utbildning

ÖVERGRIPANDE MÅL 5:

Svensk idrott är en ännu starkare samhällsaktör

Indikator 5.1:

Statligt anslag till idrotten

År 2019 tilldelades RF 1 953 och SISU 173 miljoner i statligt anslag för idrotts- respektive folkbildningsverksamhet. Sedan år 2015 har statsanslaget ökat både till RF och SISU.

För RF minskar dock anslaget något år 2019. SISU:s ökning baseras på indexuppräknning samt särskilda medel för integrationsarbete. RF:s ökning är dels en generell förstärkning dels ändamålsbestämda medel för till exempel etablering av nyanlända.

Statligt anslag till idrotten (Mkr) år 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
RF	1 757	1 920	1 934	1 963	1 953
SISU	164	166	172	173	173
Totalt	1 921	2 086	2 106	2 136	2 126

Källa: Ekonomistyrningsverket

Indikator 5.2:

Kommunalt och regionalt anslag till idrotten

Indikator avser kommunalt och regionalt anslag till RF och SISU idrottsutbildarnas distrikt (fr.o.m. år 2020 RF-SISU distrikt). En ökning kan ses år 2019 på totalnivån där framförallt det regionala anslaget till DF har ökat. Totalt sett fick distrikten 174 miljoner från regionalt och kommunalt håll år 2019.

Kommunalt och regionalt anslag till idrotten (Mkr) år 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
DF	102	101	109	106	118
SISU-d	56	60	56	52	56
Totalt	158	161	165	158	174

Källa: RF och SISU idrottsutbildarnas distrikt (DF och SISU-d, fr.o.m. år 2020 RF-SISU distrikt)



Sammanfattning

Arbetet med att nå de övergripande målen 2025 har bara börjat och förändring tar tid. Precis som väntat visar indikatorerna efter fyra års arbete inte någon större förändring. Sammantaget bör detta ses som en startpunkt på en resa som bara har börjat. Glädjande är dock att ett antal indikatorområden visar en positiv

förändring. Exempelvis kan här områdena ledare för barn och ungdomar, internationell representation samt jämställdhet lyftas fram. Tanken är att indikatorerna ska redovisas vartannat år i idrottsrapporten fram till år 2025 och utgöra grund för ett vidare resonemang kring idrottsrörelsens förflyttning.

Källor

DF-data

Data avseende RF och SISU idrottsutbildarnas distrikt (DF och SISU-d, fr.o.m. år 2020 RF-SISU distrikt).

IdrottOnline

<http://idrottonline.se/>
IdrottOnline är idrottsrörelsens gemensamma verksamhetssystem och utgör basen för kommunikation och administration. Här hanteras bl.a. uppgifter gällande bildnings- och utbildningsverksamhet samt "aktiv i idrott". Med aktiv i idrott menas att man deltagit minst en gång per år i någon av föreningens aktiviteter och utgörs av utövare, tränare, ledare, förtroendevalda o.s.v. En person kan vara aktiv i idrott i flera Specialidrottsförbund (SF). Bildnings- och utbildningsverksamhet avser folkbildningsverksamhet genomförd av SISU Idrottsutbildarna. Då systemet är relativt nytt bör slutsatser gällande både exakta värden och över tid göras med viss försiktighet.

Ekonomistyrningsverket, Regleringsbrev för budgetåret avseende Riksidrottsförbundet (RF) respektive SISU Idrottsutbildarna
<https://www.esv.se/>

LOK-stöd

<https://www.rf.se/bidragochstod/lok-stod/>
Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) avser att stödja idrottslig föreningsverksamhet för barn och ungdomar mellan 7–25 år. Regeringen har enligt förordningen om statsbidrag (1999: 1177) överlämnat uppgiften att pröva frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet till RF.

RF/SCB,

Svenska folkets relation till motion och idrott
En urvalsundersökning som görs årligen av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av RF. Urvalet bestod år 2019 av 5 000 personer. Det var totalt 1 735 personer som besvarade frågeblanketten. Resultatet bygger på skattningar, därför måste hänsyn tas till osäkerheten/felmarginalen i dessa då slutsatser dras. Detta blir särskilt viktigt att beakta då bortfallet är relativt stort.

SCB, Befolkningsstatistik

<http://www.scb.se>

SF-data

Data avseende Specialidrottsförbundens (SF) verksamhet gällande bl.a. anställda, evenemang, landslag, ekonomi och internationella framgångar samlas årligen in av RF.

Skolverket

<https://www.skolverket.se/>

Svensk Antidoping

<https://www.rf.se/Arbetsrum/SvenskAntidoping>



Riksidrottsförbundet

Box 11016 • 100 61 Stockholm • Tel. 08 699 60 00
riksidrottsforbundet@rf.se • rf.se